

بررسی نقش مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی در استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی از دیدگاه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای

مجید فیض‌پور^۱، طاهره رضایی^۲

چکیده

یکی از ابعاد پیشرفت در تفکر اسلامی سبک زندگی کردن است. اگر جامعه در این زمینه به رشد و پیشرفت نرسد؛ ترقی در سایر زمینه‌ها نمی‌تواند منجر به رستگاری، امنیت و آرامش روانی جامعه شود. از طرفی وجود تحریم‌های شدید اقتصادی که معیشت افراد جامعه را نشانه رفته است، مانعی بزرگ در امنیت و آرامش روانی مردم می‌باشد. در مقابل، رهبر معظم انقلاب با هوشیاری تمام برای مواجهه با تحریم‌ها راهبرد اقتصاد مقاومتی را بیان فرمودند. لذا شناخت کافی از جنبه‌های تأثیرگذار الگوی زندگی بر استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی ضروری به نظر می‌رسد. هدف اصلی جستار پیش رو بررسی نقش مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی بر استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی است. مقاله حاضر به روش تجربی و بر مبنای بررسی و تحلیل روی نمونه‌ای متشکل از ۲۲۹ نفر از بانوان طلبه شهر مقدس مشهد، به شناخت این اثر می‌پردازد. داده‌های مورد نیاز به وسیله نرم افزار آماری علوم اجتماعی و لیزرل و با روش‌های اقتصاد مقاومتی که محقق ساخته است، جمع‌آوری و تحلیل آن به وسیله نرم افزار آماری علوم اجتماعی و لیزرل و با روش‌های همبستگی و رگرسیون انجام شده است. نتایج نشان می‌دهد که سبک زندگی اسلامی بر استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی مؤثر است. لذا ترویج الگوی زندگی اسلامی برای پیشبرد برنامه‌های اقتصاد مقاومتی تأکید و توصیه می‌شود.

واژگان کلیدی: آیت‌الله خامنه‌ای، الگوی زندگی، اقتصاد مقاومتی، سبک زندگی اسلامی، تحریم اقتصادی، حوزه علمیه خواهران مشهد.

مقدمه

اصلاح سبک زندگی، نظریه نسبتاً شایعی است که بیشتر اوقات برای اشاره به روش زندگی مردم به‌کار می‌رود و بازتاب دامنه کامل ارزش‌های اجتماعی، طرز برخورد و فعالیت‌هاست (باغیانی مقدم و احرام پوش، ۲۰۰۳: ۱۳). سبک زندگی بیانگر انواع الگوهای مصرف، اوقات فراغت، شیوه تعاملات و حتی تحولات فرهنگی پنهان در یک جامعه است؛ لذا می‌تواند در فاکتورهای کلان اقتصادی مؤثر باشد. در شرایط کنونی تحریم‌های شدید اقتصادی و محدودیت‌های ارتباطات خارجی، باعث شد که رهبر انقلاب اسلامی ادبیات و عرصه جدیدی را برای استمرار و اقتدار ملی و اقتصادی کشور ترسیم کنند. این عرصه که با ظهور مفهومی به نام «اقتصاد مقاومتی» تجلی یافته است بیانگر مجموعه تعاریف، شاخص‌ها و سیاست‌هایی است که اقتصاد ملی

۱- کارشناس ارشد مدیریت تحول دانشگاه بین‌المللی امام رضا(ع)؛ mfezypour@gmail.com

۲- طلبه سطح دو حوزه علمیه

را بر اساس شرایط موجود تدوین کرده و نوعی انعطاف‌پذیری و اقتدار هم‌زمان را برای این حوزه فراهم می‌آورد (تراب‌زاده و همکاران، ۱۳۹۲، ۳۳).

رهبر معظم انقلاب در بیاناتشان در تاریخ ۱۳۹۱/۵/۲۶ یکی از راهکارهای اجرایی اقتصاد مقاومتی را ورود مردم به اقتصاد و حوزه آن دانستند. به عبارتی نقش مردم در پیشبرد برنامه‌های اقتصاد مقاومتی بسیار مهم و تعیین‌کننده است. بر اساس آنچه گذشت احتمالاً سبک زندگی مردم در استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی مؤثر خواهد بود و تعیین مؤلفه‌هایی از الگوی زندگی که می‌تواند در پیشبرد برنامه‌های اقتصاد مقاومتی تأثیرگذار باشد مهم جلوه می‌کند. لذا هدف اصلی در این تحقیق بررسی نقش مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی در استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی است. نتایج این پژوهش می‌تواند در جهت ارتقاء شیوه زندگی متناسب با اقتصاد مقاومتی به کار رود.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق سبک زندگی

سبک زندگی شیوه‌ای است که فرد برای رسیدن به اهداف خود به کار می‌برد؛ یعنی راهی است برای رسیدن به اهداف زندگی (لعلی و همکاران، ۱۳۹۱، ۶۵). اولین بار، آلفرد آدلر^۱ (۱۹۹۲) سبک زندگی را مطرح کرد و این مفهوم را بعدها پیروان او گسترش دادند. او شناخت فرد را مستلزم شناخت سازمان ادراکی و شناخت سبک زندگی او می‌دانست و معتقد بود سبک زندگی به ایمان و اعتقاداتی اطلاق می‌شود که فرد در روزهای اولیه زندگی خود کسب می‌کند و یک الگوی ادراکی جهت‌دار است (شفیع آبادی، ۱۳۷۱، ۷). آدلر معتقد است سبک زندگی، یعنی کلیت بی‌همتا و فردی زندگی که همه فرآیندهای عمومی، ذیل آن قرار دارند (آدلر، ۱۹۵۶، ۱۹۱).

پیروان آدلر به تفصیل درباره سبک زندگی، نگرش‌های اصلی دخیل در سبک زندگی، وظایف اصلی زندگی و تعامل آن‌ها با یکدیگر بحث کردند. آن‌ها همچنین مفاهیم ارزشی، انسان‌شناختی، و فلسفی را مطرح ساختند و تمام زندگی را به صورت یکپارچه به تصویر کشیدند. سبک زندگی مهمترین عاملی است که هرکس زندگی خود را بر اساس آن تنظیم می‌کند. بر این اساس، سبک زندگی مجموعه عقاید، طرح‌ها و نمونه‌های عادی رفتار، هوی و هوس‌ها، و شیوه‌های تبیین شرایط اجتماعی یا شخصی است که نوع خاص واکنش فرد را تعیین می‌کند (فاجینو^۲ و همکاران، ۲۰۰۳، ۳۱۱).

هر سبک و شیوه زندگی، مبانی و زیربناهای فلسفی ویژه خود را دارد. به عبارت دیگر، هر سبک زندگی، از فلسفه خاصی تبعیت می‌کند و با آن سازگار است. لذا این یک اصل مهم تربیتی است که اگر بخواهیم سبک زندگی موحدانه داشته باشیم، ضروری است که همراه آن پایه‌های اندیشه دینی را نیز استحکام بخشیم. همچنین نمی‌توانیم پایه‌های فکری خود را اصلاح کنیم؛ مگر اینکه سبک زندگی آنان را نیز ارتقاء دهیم

۱. Adler

۲. Fuchino

(اعتصامی، ۱۳۹۱، ۲). در واقع دین برای آدمی موهبتی الهی است که او را به یک فلسفه حیات مسلح می‌کند. دین نیازها و خواسته‌های بنیادین روانی، به ویژه نیاز به عشق و جاودانگی را تحقق می‌بخشد (شمس و نژاد نادری، ۱۳۸۸، ۱۴۰).

معیار و شاخصی که بتوان با آن سبک و شیوه معیشت افراد جامعه را تعیین نمود بسیار مهم است. در صورتی که الگوی زندگی متناسب با فطرت انسان باشد قطعاً در سعادت وی و به تبع آن جامعه نقش خواهد داشت. اما چه کسی آگاه‌تر از خداوند است؟ «وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ» (حجرات، آیه ۱۶). بنابراین بهترین منبع برای شناخت الگوی مناسب زندگی، قرآن کریم و اهل بیت به عنوان مفسران آن می‌باشند.

رهبر انقلاب اسلامی (۱۳۹۱) یکی از ابعاد پیشرفت با مفهوم اسلامی را سبک زندگی کردن می‌دانند و معتقدند که آن عبارت است از مسائلی مانند سبک ازدواج، نوع مسکن، نوع لباس، الگوی مصرف، نوع خوراک، تفریحات، مسأله کسب و کار، رفتار ما در محل کار، دانشگاه، مدرسه، رفتار ما با پدر و مادر، همسر، فرزند، رئیس، مرئوس، نظافت، [که در واقع] این‌ها متن زندگی ما را تشکیل می‌دهد که همان سبک زندگی است.

مقام معظم رهبری (۱۳۹۱) در ارائه سخنان خود نوزده مؤلفه سبک زندگی دینی را عنوان می‌کنند که آن‌ها عبارت‌اند از: مسأله‌ی خانواده، سبک ازدواج، نوع مسکن، نوع لباس، الگوی مصرف، نوع خوراک، نوع آشپزی، تفریحات، مسأله خط، مسأله زبان، مسأله کسب و کار، رفتار ما در محل کار، رفتار ما در دانشگاه، رفتار ما در مدرسه، رفتار ما در فعالیت سیاسی، رفتار ما در ورزش، رفتار ما در رسانه‌ای که در اختیار ماست، رفتار ما با پدر و مادر، رفتار ما با همسر، رفتار ما با فرزند، رفتار ما با رئیس، رفتار ما با مرئوس، رفتار ما با پلیس، رفتار ما با مأمور دولت، سفرهای ما، نظافت و طهارت ما، رفتار ما با دوست، رفتار ما با دشمن و رفتار ما با بیگانه. براساس این مقوله‌ها، با نظر اساتید حوزه و دانشگاه و به شیوه تحلیل محتوا، شش بُعد را که از نظر محتوایی در بردارنده بیشتر مؤلفه‌ها باشد و نیز بتواند در اقتصاد خانواده و به تبع آن جامعه تأثیر داشته باشد انتخاب شده است که عبارت‌اند از: ۱- سبک ازدواج، ۲- نوع مسکن، ۳- الگوی مصرف، ۴- تفریحات سالم، ۵- کسب و کار و ۶- برخورد اجتماعی. این شش بُعد تشکیل دهنده مفهوم سبک زندگی است.

نکته مهم در پیاده‌سازی و شکل‌دهی این ابعاد است که بتوان در نظرسنجی از آن استفاده نمود. بحث سبک زندگی وقتی صبغه دینی به خود می‌گیرد که مؤلفه‌های تشکیل دهنده این ابعاد (که همان سؤالات پرسشنامه را تشکیل داده است) مطابق متون دینی و اسلامی تدوین شده باشد. لذا در طرح سؤالات، این مهم در نظر گرفته شده است.

اقتصاد مقاومتی

آنچه عموماً از مقاومت اقتصادی برداشت می‌شود، مواجه با تحریم‌های اقتصادی است. به این معنا که اولاً راه‌هایی برای دور زدن تحریم‌ها جستجو شود و ثانیاً ظرفیت تحمل سختی و فشار در درون اقتصاد ملی، ارتقا یابد. بر این مبنا، می‌بایست در هر مقطع، حوزه‌های تحریم شده رصد و برای جایگزین کردن آن‌ها اقداماتی صورت گیرد (ترابزاده و همکاران، ۱۳۹۲، ۳۳). آنچه مسلم است این که اقتصاد مقاومتی یک نظام اقتصادی

بسته نیست؛ بلکه نظام اقتصادی پویایی است که باید برای دفع موانع پیشرفت از آن بهره برد (محمدتبار، ۱۳۹۱، ۴۱).

اقتصاد مقاومتی از منظر آیت الله خامنه‌ای عبارت است از «تشخیص حوزه‌های فشار در شرایط کنونی تحریم و کنترل و بی‌اثر کردن تحریم‌ها و تبدیل فشارها به فرصت‌ها با باور و مشارکت همگانی و اعمال مدیریت عقلانی و مدیرانه برای کاهش وابستگی و تأکید بر مزیت‌های تولید داخلی و تلاش برای خود اتکایی». براساس این تعریف لازم است در اقتصاد مقاومتی، مدیریت مالی، پرهیز از اسراف و مصرف‌گرایی، مبارزه با اخلاص‌گران اقتصادی، پرهیز از کسب درآمدهای حرام و مبارزه هدفمند با ربا، رشوه، احتکار و مال‌اندوزی مورد توجه جدی قرار گیرد (طهماسبی بلداجی، اصغر و آذر، ۱۳۹۲، ۱۵۲).

پژوهش حاضر تلاش کرده است با مطالعه و کدگذاری محوری سخنان رهبر انقلاب اسلامی در سال ۱۳۹۱ که مرتبط با موضوع اقتصاد بوده است، راهبردهای مهم اقتصاد مقاومتی را استخراج نماید. این راهبردها همان استراتژی‌های کلی تحقق اهداف و روح کلی فرایندهای اقتصادی از ورود نهاده‌ها تا برنامه‌ریزی و تحصیل نتایج و کسب اهداف بلندمدت هستند. این استراتژی‌ها، در حقیقت دکترین‌های اقتصاد مقاومتی هستند که بر مبنای آن‌ها، برنامه‌ریزی اقتصادی صورت می‌گیرد (تراب زاده و همکاران، ۱۳۹۲، ۴۱).

این استراتژی‌ها پس از کدگذاری عبارت‌اند از:

۱- توسعه و حمایت از کارآفرینی ۲- حمایت از سرمایه‌گذار ۳- ارتقاء ارتباطات مردمی برای نقد و اصلاح وضعیت اقتصادی ۴- رشد تولید ملی ۵- مدیریت مصرف و پرهیز از اسراف ۶- توزیع عادلانه منابع کشور ۷- توجه به اقتصاد دانش‌بنیان.

پیشینه تحقیق

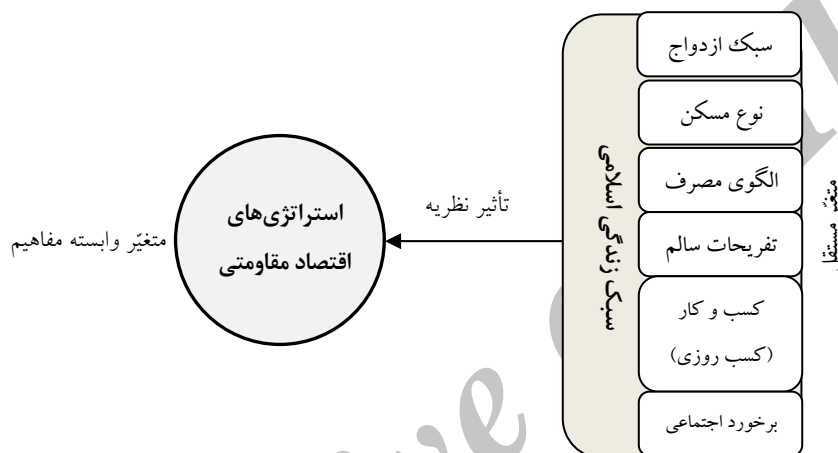
تراب‌زاده و همکاران (۱۳۹۲) در مقاله‌ای با استفاده از روش نظریه‌پردازی داده بنیاد و تحلیل تئوریک سخنان رهبری معظم، مدل مفهومی سخنان ایشان پیرامون ابعاد، ویژگی‌ها و الزامات اقتصاد ملی در فضای تحریمی را تدوین کرده است. ایشان در مقاله خود مدل نهایی را در ۵ مقوله مدیریت اقتصاد، اهرم‌های مقاومت‌بخش، اهداف اقتصادی، زیرساخت‌های اقتصاد مقاومتی و راهبردهای اقتصادی تدوین نموده است. در مقاله‌ای دیگر اصغر و آذر طهماسبی (۱۳۹۲) مؤلفه‌های حماسه اقتصادی را که یکی از مصادیق آن اقتصاد مقاومتی است از دیدگاه قرآن و اهل بیت (ع) بررسی کرده و از این بُعد مهمترین مصادیق آن را بیان نموده است.

پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه اقتصاد مقاومتی انگشت‌شمار بوده و صرفاً به تبیین و ارائه مدل‌های اقتصاد مقاومتی پرداخته‌اند که در جای خود بسیار حائز اهمیت است؛ اما در مورد نقش سبک زندگی در اقتصاد مقاومتی پژوهشی انجام نشده است. لذا این مقاله سعی دارد خلأ موجود در این زمینه را با روش پیمایشی و علی پوشش دهد.

در بخش مبانی نظری دو موضوع سبک زندگی و اقتصاد مقاومتی معرفی و تبیین شد. در بخش مرور پیشینه تحقیق نیز به دو مقاله مهم در ارتباط با اقتصاد مقاومتی، اشاره شد. در ادامه با توجه به مطالب بیان شده، چارچوب مفهومی و فرضیه‌های تحقیق ارائه می‌شود.

چارچوب مفهومی تحقیق

یکی از راه‌هایی که باعث ایجاد شناخت بهتر از یک موضوع می‌شود، بررسی عناصر و مؤلفه‌هایی است که مبین آن موضوع است. در این پژوهش نیز با توجه به مبانی نظری و پیشینه تحقیق، چارچوب مفهومی پژوهش در شکل شماره ۱ ارائه شده است.

شکل ۱: چارچوب مفهومی تحقیق

فرضیات تحقیق

با توجه به مطالعه مبانی نظری و پیشینه تحقیق، فرضیه‌های پژوهش به صورت زیر بیان می‌شود:

فرضیه اصلی

۱- سبک زندگی اسلامی بر استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی طبق نظر بانوان طلبه شهر مقدس مشهد مؤثر است.

فرضیه فرعی

۲- بین مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی و استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی از نقطه نظر بانوان طلبه شهر مقدس مشهد رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد.

روش تحقیق

تحقیق حاضر از جنبه هدف، کاربردی بوده که به شیوه میدانی داده‌های لازم گردآوری شده است و از نظر نوع در زمره تحقیقات همبستگی قرار می‌گیرد.

جامعه آماری پژوهش، بانوان طلبه سطح دو شهرستان مشهد است. طبق بررسی‌های به عمل آمده مجموعاً ۱۴۳۵ نفر جامعه آماری تحقیق را تشکیل می‌دهد. با توجه به مشخص و محدود بودن جامعه برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است.

$$n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right)}$$

اندازه جامعه (N) ۱۴۳۵ نفر، سطح اطمینان ۰.۹۹، پذیرش خطای نمونه‌گیری (d=۰/۰۶) و مقدار P برابر ۰/۵ در نظر گرفته شده است. زیرا اگر P=۰/۵ باشد، n حداکثر مقدار ممکن خود را پیدا می‌کند. این امر سبب می‌شود که نمونه به حد کافی بزرگ باشد. حجم نمونه به صورت زیر تعیین می‌شود:

$$n = \frac{\frac{(1.96)^2 \times 0.5 \times 0.5}{(0.06)^2}}{1 + \frac{1}{1435} \left(\frac{(1.96)^2 \times 0.5 \times 0.5}{(0.06)^2} - 1 \right)} = \frac{266.778}{1 + \frac{1}{1435} (266.778)} = \frac{266.778}{1.1852} = 226.09$$

همان‌گونه که در محاسبات فوق مشاهده می‌شود، حجم نمونه ۲۲۶ نفر تعیین شده است. بنابراین تعداد ۲۵۰ پرسشنامه میان آزمودنی‌ها توزیع شد. از این تعداد تنها ۲۲۹ مورد برگشت داده شد. انتخاب اعضای نمونه، به شیوه تصادفی منظم انجام شده است. ابزار به کار گرفته شده برای جمع‌آوری داده‌ها در این تحقیق به دلیل اینکه ماهیت آن از نوع همبستگی می‌باشد، پرسشنامه است و در ادامه تشریح می‌شود.

پرسشنامه سبک زندگی اسلامی: در این تحقیق برای گردآوری داده‌های مربوط به متغیر سبک زندگی اسلامی از پرسشنامه محقق ساخته‌ای استفاده شده است که مؤلفه‌های آن مطابق با دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای به عنوان مفسر قرآن تهیه و بر اساس متون دینی مختلف به کمک اساتید حوزه و دانشگاه برای هر بُعد (۶ بُعد) طراحی گردید که نهایتاً پرسشنامه‌ای شامل ۲۴ سؤال در قالب طیف لیکرت پنج درجه‌ای «کاملاً مخالفم»، «مخالفم»، «نظری ندارم»، «موافقم» و «کاملاً موافقم» تهیه و تنظیم شد.

پرسشنامه استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی: برای جمع‌آوری داده‌های مربوط به استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی پرسشنامه‌ای به کمک خبرگان موضوع طراحی گردید مطابق با دیدگاه رهبر انقلاب اسلامی که مشتمل بر ۱۸ سؤال و در قالب طیف لیکرت می‌باشد که به صورت «کاملاً مخالفم»، «مخالفم»، «نظری ندارم»، «موافقم» و «کاملاً موافقم» طراحی شده است.

روایی: هر دو پرسشنامه مذکور برای استفاده در تحقیق حاضر مورد بررسی و بازبینی سه نفر از استادان و خبرگان موضوع در حوزه و دانشگاه قرار گرفت، و اصلاحات لازم پس از نظر ایشان اعمال گردید؛ لذا روایی آن‌ها مورد تأیید می‌باشد.

پایایی: در این تحقیق برای سنجش پایایی از ضرایب آلفای کرونباخ در نرم‌افزار آماری علوم اجتماعی^۱ نسخه ۱۸/۰ استفاده شد. ضرایب و تفسیر آن در جدول شماره ۱ آمده است. «قابل ذکر است که ضریب آلفای کمتر از ۶۰ درصد معمولاً ضعیف، دامنه ۷۰ [تا ۸۰] درصد قابل قبول و دامنه بیش از ۸۰ درصد خوب تلقی می‌شود و هرچه ضریب به عدد یک نزدیک‌تر باشد آزمون از پایایی بیشتری برخوردار است» (سکاران، ۱۳۸۵، ۳۸۵).

جدول ۱: ضرایب آلفای کرونباخ

عنوان پرسشنامه	ضریب آلفای کرونباخ	تفسیر
سبک زندگی	۰/۹۴۲۱	پایایی عالی است
استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی	۰/۸۷۳۲	پایایی عالی است

یافته‌های تحقیق

در ابتدا برای بررسی برازندگی مدل تحقیق، نتایج پنج شاخص در نرم افزار لیزرل مورد بررسی قرار گرفت. مقدار شاخص‌ها و نتیجه آن در جدول شماره ۲ آمده است:

جدول ۲: شاخص‌های برازندگی مدل تحقیق

نام شاخص	میزان شاخص در مدل	مقدار شاخص برای برازش مطلوب	نتیجه گیری
RMSEA	۰/۰۸۷	کمتر از ۰/۱	برازش مدل کاملاً مناسب است
CFI	۰/۹۲	بزرگ‌تر از ۰/۹	برازش مدل کاملاً مناسب است
NFI	۰/۹۱	بزرگ‌تر از ۰/۹	برازش مدل کاملاً مناسب است
NNFI	۰/۹۴	بزرگ‌تر از ۰/۹	برازش مدل کاملاً مناسب است
IFI	۰/۹۲	بزرگ‌تر از ۰/۹	برازش مدل کاملاً مناسب است

عنوان و تعیین فرضیه‌های آماری (H_0 , H_1) فرضیه اول:

فرضیه اول به این صورت است که «سبک زندگی اسلامی بر استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی مؤثر است»؛ بنابراین H_0 و H_1 به صورت زیر بیان می‌شود:

H_0 : سبک زندگی اسلامی بر استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی تأثیری ندارد.

H_1 : سبک زندگی اسلامی بر استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی مؤثر است.

پس از بررسی برازش مدل، برای آزمون فرضیه اول پژوهش تحلیل رگرسیون به‌وسیله نرم‌افزار SPSS انجام شد. نتیجه آن در جدول شماره ۳ آمده است:

۱. statistical Package for Social Sciences (SPSS)

جدول ۳: نتایج تحلیل رگرسیون برای آزمون فرضیه اول

ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین (R ²)	ضریب تعیین تعدیل شده (Adjusted R Square)	خطای معیار تخمین (Std. Error of the Estimate)	آزمون دوربین - واتسون (Durbin-Watson)	
۰/۸۰۴	۰/۷۴۵	۰/۷۴۱	۰/۵۲۳۴۸	۱/۸۷۳	
مدل	مجموع توان‌های دوم (Sum of Squares)	درجه آزادی (df)	میانگین مجذور (Mean Square)	آماره F	معناداری (Sig)
میزان تغییرات متغیر وابسته (Regression)	۸۷/۰۲۹	۱	۸۷/۰۲۹	۴۰۶/۸۹۰	۰/۰۰۰
میزان تغییرات متغیر مستقل (Residual)	۵۱/۳۳۳	۲۲۷	۰/۲۱۴		
مدل	ضرایب استاندارد نشده (Unstandardized Coefficients)		ضرایب استاندارد شده (Standardized Coefficient)		معناداری (Sig)
	B	خطای استاندارد (Std. Err.)	بتا (Beta)	آماره t	
عدد ثابت (Constant)	-/۲۲۴	۰/۱۸۱		-۱/۲۳۹	۰/۰۰۷
متغیر مستقل: سبک زندگی اسلامی	۱/۰۵۸	۰/۰۵۳	۰/۸۰۴	۲۰/۱۷۲	۰/۰۰۰

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود عدد به دست آمده از آزمون دوربین - واتسون برابر ۱/۹۲۰ شده است و در بازه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار می‌گیرد. لذا استقلال خطاها تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان از تحلیل رگرسیون خطی برای آزمون فرضیه استفاده کرد که در ادامه تشریح می‌شود.

همان‌گونه که در جدول نتایج مشخص است، مقدار F برابر ۴۰۶/۸۹۰ با سطح معناداری ۰/۰۰۰ شده است و از آنجا که سطح معناداری از ۰/۰۱ کمتر شده است مدل معنادار است؛ یعنی با اطمینان ۹۹ درصد فرض صفر (H₀) رد و فرض مقابل (H₁) پذیرفته می‌شود. از آنجا که فرض H₁ بیان‌کننده فرضیه پژوهشی است پس در سطح خطای ۱ درصد (۱٪ = ۹۹٪ - ۱۰۰٪) می‌توان گفت: «سبک زندگی اسلامی بر استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی مؤثر است.»

با توجه به جدول مذکور، همبستگی دو متغیر سبک زندگی اسلامی و استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی برابر ۰/۸۰۴ شده است و مثبت بودن آن بدین معنی می‌باشد که هرچه شاخص‌های سبک زندگی اسلامی قوی‌تر باشد، اجرای استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی نیز با سهولت بیشتری انجام خواهد شد. ضریب تعیین در جدول مذکور ۰/۷۴۵ است؛ لذا متغیر مستقل سبک زندگی اسلامی ۷۴/۵٪ از واریانس (تغییرات) متغیر وابسته استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی را تبیین می‌کند. همان‌طور که در ستون B ملاحظه می‌شود به ترتیب مقدار ثابت و ضریب متغیر مستقل در معادله رگرسیون ارائه شده است. بنابراین معادله به صورت $\hat{Y} = -0.224 + 1.058X$ می‌باشد که در این معادله همان متغیر وابسته یعنی استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی و X نیز متغیر مستقل یعنی سبک زندگی اسلامی می‌باشد. با توجه به اینکه عدد معناداری برای مقدار ثابت

برابر ۰/۰۰۷ و برای ضریب متغیر مستقل برابر ۰/۰۰۰ شده است و هر دو عدد کمتر از ۰/۰۱ می‌باشد، ورود آنها در معادله رگرسیون تأیید می‌شود.

عنوان و تعیین فرضیه‌های آماری (H_1, H_0) فرضیه دوم:

فرضیه‌ی دوم تحقیق بیانگر وجود رابطه‌ای معنادار و مثبت بین تک تک مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی و استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی در میان بانوان طلبه شهر مقدس مشهد است؛ بنابراین H_0 و H_1 به صورت زیر بیان می‌شود:

H_0 : بین مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی و استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی رابطه‌ی معنادار و مثبتی وجود ندارد. ($H_0: \rho \leq 0$)

H_1 : بین مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی و استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد. ($H_1: \rho > 0$)

برای آزمون این فرضیه‌ها، تحلیل همبستگی اسپیرمن به وسیله نرم افزار SPSS انجام گرفت. نتایج حاصل در نمودار شماره ۴ مشخص شده است:

جدول ۴: نتیجه آزمون همبستگی اسپیرمن

متغیر ۱	متغیر ۲	ضریب همبستگی	عدد معناداری
سبک ازدواج	استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی	۰/۷۰۱	۰/۰۰۰
نوع مسکن	استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی	۰/۷۹۲	۰/۰۰۰
الگوی مصرف	استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی	۰/۹۱۱	۰/۰۰۲
تفریحات سالم	استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی	۰/۷۲۳	۰/۰۰۰
کسب و کار (روزی حلال)	استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی	۰/۹۰۴	۰/۰۰۵
برخورد اجتماعی	استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی	۰/۷۲۳	۰/۰۰۱

همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، مقدار عدد معناداری (sig) مشاهده شده برای تمامی ضریب‌های همبستگی اسپیرمن از سطح معناداری استاندارد (۰/۰۱) کمتر است. بنابراین فرضیه H_0 مبنی بر عدم وجود رابطه در سطح اطمینان ۹۹ درصد رد می‌شود. و با توجه به اینکه ضریب همبستگی بین این متغیرها دارای علامت مثبت است، بنابراین می‌توان گفت که ارتباط معنادار و مثبتی بین مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی و استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی وجود دارد. بنابراین فرضیه دوم در سطح اطمینان ۹۹ درصد تأیید می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از دلایلی که مطرح نمودن سبک زندگی اسلامی را ضروری و مهم ساخته، هجمه تبلیغات بیگانه در معرفی سبک زندگی غرب است. آن‌ها مدعی ترویج بهترین شیوه زندگی میان ملت‌ها هستند؛ حال آن‌که «تقلید از غرب جز ضرر و فاجعه به بار نیاورده. علت این است که فرهنگ غرب، یک فرهنگ مهاجم و نابود کننده است. هر جا غربی‌ها وارد شدند، فرهنگ‌های بومی را نابود کردند، سبک زندگی را دگرگون کردند، زبان، خط و تاریخ ملت‌ها را تغییر دادند. سبک زندگی غربی فقط هواپیما و وسائل آسایش زندگی و ابزار سهولت و سرعت نیست؛ این‌ها ظواهر این فرهنگ است، که تعیین کننده نیست. باطن فرهنگ غربی عبارت است از همان سبک زندگی شهوت آلود هویت زدا و ضد مذهب و معنویت»^۱

یافته‌های تحقیق حاضر بیانگر وجود تأثیر مثبت سبک زندگی اسلامی بر استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی است. پژوهش حاضر همچنین نشان داد که بین مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی و استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. نتیجه به دست آمده در ارتباط با هدف اول، به نوعی الگوی زندگی اسلامی را عامل مؤثری در پیشبرد برنامه‌های اقتصاد مقاومتی معرفی می‌کند؛ در واقع رسیدن به سبک زندگی مطلوب اسلامی یا همان حیات طیبه می‌تواند نویدبخش عملی کردن همان جهاد اقتصادی باشد که رهبر معظم انقلاب حضرت آیت الله خامنه‌ای به آن اشاره فرمودند.

اگر نتایج مرتبط با هدف دوم پژوهش که بررسی رابطه بین تک تک مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی و استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی است با نتیجه حاصل شده از آزمون هدف اول تحقیق که بررسی تأثیر سبک زندگی اسلامی و استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی می‌باشد باهم در نظر گرفته شود، مشخص می‌گردد که دو مؤلفه الگوی مصرف و کسب و کار در سبک زندگی اسلامی بیشترین رابطه را با استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی داشته‌اند و از آنجا که سبک زندگی به شکل کلی بر استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی مؤثر می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت که دو مؤلفه مذکور اهمیت بالاتری در پیشبرد راهبردهای اقتصاد مقاومتی دارد.

بر اساس نتایج به دست آمده پیشنهاد می‌شود پایه‌های فکری و اعتقادی دین مبین اسلام در جامعه تقویت شود. بعد از آن باید الگوی زندگی اسلامی بر اساس تعالیم دینی که در قرآن، احادیث و روایات ذکر شده آموزش داده شود. با توجه به اثربخش بودن سبک زندگی اسلامی در پیاده‌سازی استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی، تسریع در اشاعه فرهنگ دینی و شیوه درست زندگی ضروری به نظر می‌رسد. بدین منظور با توجه به نتایج به دست آمده از این پژوهش بهتر است ابتدا در الگوی مصرف اسلامی و شیوه‌های کسب و کار سالم از منظر دین اسلام سرمایه‌گذاری شود و راهکارهای مقابله با تبلیغات غرب در زمینه اشاعه سبک زندگی به اصطلاح مدرن خود پیاده شود.

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جوانان استان خراسان شمالی، ۱۳۹۱/۰۷/۲۳.

در پایان پیشنهاد می‌شود ایده‌پردازان و صاحب‌نظران در زمینه‌های مختلف سبک زندگی با بهره‌گیری از منابع دینی معتبر مانند قرآن، تفاسیر، روایات و احادیث به ارائه طرح‌هایی برای اجرا در سطح خانواده و جامعه بپردازند.

Archive of SID

منابع و مأخذ

۱. قرآن کریم، ترجمه محمد مهدی فولادوند، تهران، دارالقرآن الکریم، چاپ اول، ۱۴۱۵ق.
 ۲. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جوانان استان خراسان شمالی، ۱۳۹۱/۰۷/۲۳:
<http://farsi.khamenei.ir/newspart-index?id=۲۱۲۵۲۰۴۳۴۸۷>
 ۳. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با فعالان بخش‌های اقتصادی، ۱۳۹۱/۰۵/۲۶:
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۱۷۰۲۲>
 ۴. اعتصامی، محمد مهدی (۱۳۹۱)، طرح مسأله سبک زندگی و چالش‌های پیش روی جوانان و نوجوانان، فصلنامه رشد آموزش معارف اسلامی، دوره ۲۴، شماره ۴، ص ۲-۳.
 ۵. تراب زاده جهرمی، محمدصادق؛ سجادیه، سید علیرضا و سمیعی نسب، مصطفی (۱۳۹۲)، بررسی ابعاد و مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران در اندیشه حضرت آیت الله خامنه‌ای، فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی، سال ۱۰، شماره ۳۲، ص ۳۱-۴۶.
 ۶. سکاران، اوما (۱۳۸۵)، روش‌های تحقیق در مدیریت، ترجمه محمد صائبی و محمود شیرازی، تهران، موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی، چاپ چهارم.
 ۷. شفیع‌آبادی، عبدالله و ناصری، غلامرضا (۱۳۷۱)، نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی.
 ۸. شمس اسفندآبادی، حسن و نژاد نادری، سمیرا (۱۳۸۸)، بررسی مقایسه‌ای کیفیت زندگی و نگرش مذهبی در افراد معتاد / غیرمعتاد شهر کرمان، فصلنامه مطالعات روان‌شناختی، دوره ۵، شماره ۱، ص ۱۵۲-۱۳۹.
 ۹. طهماسبی بلداجی، اصغر و طهماسبی بلداجی، آذر (۱۳۹۲)، جهاد اقتصادی و اقتصاد مقاومتی از منظر قرآن و اهل بیت (ع)، فصلنامه قرآنی کوثر، شماره ۴۷، ص ۱۵۸-۱۴۱.
 ۱۰. لعلی، محسن؛ عابدی، احمد و کجباف، محمدباقر (۱۳۹۱)، ساخت و اعتباریابی پرسشنامه سبک زندگی (LSQ)، فصلنامه پژوهش‌های روان‌شناختی، دوره ۱۵، شماره ۱، ص ۸۰-۶۴.
 ۱۱. محمدتبار، حسن (۱۳۹۱)، تغییر الگوی مصرف گام اول اقتصاد مقاومتی، بازار سرمایه، دوره ۳، شماره ۳۳، ص ۴۱.
۱۲. Adler, A. (۱۹۵۶), **The Individual Psychology of Alfred Adler**, New York: Basic Books American Heritage Dic.
۱۳. Baghiani Moghadam MH, Ehrampoush MH. (۲۰۰۳), **The principles of health**. ۱st ed. Yazd: Gheragh-e- danesh and Albab.

۱۴. Fuchino, Y., Mizoue, T., Tokui, N., Idle, R., Fujino, Y., Yoshimura, T. (۲۰۰۳), Health-related lifestyle and mental health among inhabitants of a city in Japan, **Nippon-Koshu-Eisei-Zasshi**, ۵۰, ۳۰۳-۳۱۳.

Archive of SID